

הדין הסודי על מינויו של הראש החדש של המוסד

הממונה החדש

הפרשה אשר פוצצה את ממשלת בן-גוריון באה השבוע לסיומה: משבר התפטרותו של הממונה על שרותי הבטחון מצא את פתרונו. לא פתרון סופי, כולל — אבל בכל זאת פתרון.

הודעה רשמית של הממשלה מסרה כי האיש על-מס-השם, שמילא את מקום הממונה מאז התפטרותו, קיבל מינוי קבע. אילו פורסמה הודעה דומה לפני שנה, או אפילו חצי-שנה, היתה בבחינת חידוש סנסציוני. שכן לא היו אזרחי המדינה רגילים עדיין לשמוע כל הכרזה על הנעשה במוסדות ה-סודיים של שרותי הבטחון. אך אחרי התפטרות פרשת בן-גל, ואחרי החיכוך ה-פומבי על חלקו של הממונה בפרשה זו

ממונה חדש, הבהיר, הינו אף הוא עניין פנימי של משרד ראש הממשלה. אילו באה להתפטרות על רקע שיגרתו — מטעמי בריאות, למשל, יתכן כי היתה דעתו של בן-גוריון מתקבלת על דעת הממשלה כולה, והוא היה ממנה יורש כראות עיניו ל„האיש הקטן“ אולם התפטרות הממונה לא היתה פעולה שיגרתית, כי אם אחד המחוות ההפגנתיים הקיצוניים ביותר בתולדות ממשלת-ישראל.

הממונה על שרותי-הבטחון לא התפטר מפני שהממשלה הממשלתית לא מצאה חן בעיניו. בעת שבן-גוריון מסר על כך ל-ממשלה, לא ידעו רוב השרים את כל פרטי המיקרה. אולם ברור היה להם כי הוא אירע על רקע הגילויים הרועשים סביב פעולות המדענים הגרמניים במצרים. הם גם ידעו, כי „האיש הקטן“ התנגש התנגשות חזיתית עם שמעון פרס, בעניין המדענים. על כן היתה מישאלתם הראשונה: לחקור את רקע התפטרותו וסיבותיה. בן-גוריון התנגד לכך.

שרי אחדות-העבודה אירגנו חזית נגד ה-זקן. הם הסבירו למשמרת החתיקה במפא"י כי סילוק הממונה — איבדו המוצהר של שמעון פרס — פירושו כיבוש עמדה חיונית נוספת בידי יורשו השאפתן של בן-גוריון. מה עוד, שלדחיקת רגלו של ה-

מדווח שרף
דאגה כנה לזכויות האזרח —

ועל המחלוקת בינו לבין שמעון פרס, השי-אירה ההודעה הממשלתית האחרונה את ה-אזרח בלתי-מרוצה.

הוא רצה לדעת: מה מסתתרת מאחורי ההודעה המעורפלת?

הודעת הממשלה שיבחה את פועלו של „האיש הקטן“, שבמשך שנים כה רבות עמד בראש המוסד למודיעין ובטחון ושימש גם כממונה על שרותי הבטחון. אולם היא הודיעה על מינוי „האיש החדש“ כראש המוסד למודיעין. כאשר נשאלה מזכירת ה-ממשלה מה עם התואר „הממונה על שרותי הבטחון“, אותו נשא „האיש הקטן“ ואם ה-דבר מבשר שינוי, השיבה: „אינני יודעת על שום שינוי בתפקידו“.

האומנם? ואם כן — מדוע?

מיבנה שרותי הבטחון של ישראל אינו סוד. הוא פורסם על-ידי הממשלה. למחרת חסיפתו של אדולף אייכמן. הפירוט: חמש זרועות — המוסד למודיעין ובטחון, אגף מודיעין של צה"ל, ש"ב, משטרת ישראל, מחלקת החקר של משרד החוץ — הפוע' לוח תחם פיקוחו ובתיאומו של „הממונה“. עתה, לפי הודעת הממשלה, כוסל תואר הממונה. אך אז עצם התפקיד.

★ ★ ★

כאשר הודיע דויד בן-גוריון על התפטרות הממונה, לפני חמישה חודשים, עשה זאת רק כדי לצאת ידי חובה פורמלית. הוא הציג את התפטרותו כעניין פנימי של משרדו, הנוגע ליחסיה העבודה בין ראש הממשלה לבין אחד ממפקדיו הבכירים. מינוי

מדווח ירין
— תוך עבודת-יסוד לעומק

ממונה היתה משמעות רבה ביחסים עם גרמניה — תוך סטירת לחי מבוה לממשלה ולכנסת.

אחדות-העבודה אף שיכנעה את הדתיים להצטרף לחזית נגד בן-גוריון, הגישה אולטימטום: בירור פרשת התפטרותו של ה-ממונה — או משבר ממשלתי חמור. מול מרד אחדות-העבודה והדתיים, והגיבוי ה-שקט של ותיקי המפלגה, נכנע דויד בן-גוריון.

הפרשה הועברה לטיפולו של ועדת ה-שרים לענייני בטחון, ואף מונתה ועדה בת שני חברים — זאב שרף ויגאל ירין — שתבדוק לא רק את פרשת הממונה, אלא את מיכלול הבעיות של שרותי הבטחון.

בזאת נקבע תקדים חשוב: שי-ענייני הבטחון והמודיעין של ה-מדינה אינם נחלתו הבלעדית של דויד בן-גוריון, או של כל ראשי

ממשלה אחר.

★ ★ ★

מאותו רגע התפתחו העניינים על שני מישורים. במישור החיצוני הגיעו היחסים בין בן-גוריון לבין ותיקי מפלגתו לידי משבר. עד שלבסוף לא נותרה ברירה לזקן אלא להתפטר, ואשכול תפס את מקומו בקלות מפליאה.

במישור השני נמשך בירור פרשת ה-ממונה ביסודיות מכסימלית, חרף חילופי הממשלות. ועדת השרים שמעה את ה-ממונה עצמו, את הרמטכ"ל וראשי מערכת הבטחון. שמעון פרס נכח בדיונים, בהיותו משתתף קבוע בישיבות הוועדה. ואילו שרף וירין ירדו לעומק, גיבשו הצעות כוללות ויסודיות.

השאלה שעמדה בפני ועדת השרים היתה: האם צדק בן-גוריון, כאשר הטיל דופי ב-הערכות ובמסקנות שהסיק הממונה, ביחס לגרמניה?

הממונה לא הסתיר מעולם את עמדתו האנטי-גרמנית, אולם הוא טען כי עמדה אישית זו לא השפיעה על פעולותיו המקצועיות. תפקידו היה לאסוף אינפורמציה, לעבדה ולהעבירה לראשי מערכת הבטחון — כדי שאלה יגיעו להערכות מדיניות. „האינפורמציה שסיפקתי היתה נכונה“, טען הממונה, „לא אני הגעתי לידי הערכות ומסקנות“.

זאת עשה שמעון פרס; והממר נה התנגד להערכותיו.

כנגדו טען פרס, כי הממונה דחק הגיע להסקת מסקנות וגיבוש הערכות — שהם תברו כלא-נכונות. על כן היה צורך בהערות כות חזרות ושינוי-הנחיות, תוך הטלת דופי וספק בממונה.

מי מהשניים צדק? השרים לא יכלו לה-גיע לסיכום. על אף כל החקירות, לא יכלו לקבוע הערכתו של מי קבעה את הקו כלפי המדענים הגרמניים. אולם דבר אחד הוברר: מימצאו העובדתיים של הממונה היו נכונים. על כן, בסיכום דיוניה השפוע, ציינה הממשלה עובדה זו לשבח. הודיעה כי היא תפעל ביתר שאת על פי הקו הקודם — נגד המדענים הגרמניים.

מה עשתה בינתיים ועדת שרף-ירין? השניים עסקו בעבודת-יסוד, שאיש לא טרח לעסוק בה עד כה. מטרתם: לערוך תקנון והנחיות-קבע ראשוניים לשרותי ה-בטחון.

מסקנות הוועדה והמלצותיה הוגשו פה-אחד. אך אפשר היה להכיר בהן ביתר הב-לטה את תכונותיו של שרף, הידוע כחסיד אמיתי וכן של דפוס-השלטון הדמוקרטיים. צירוף האות הראשונה של שמות שרף וירין

יוצר שי — זכר לשרותו של שרף ב-שרותי הידיעות של ההגנה.

אך הדבר לא פגם בגישתו של שרף אל מעמד האזרח מול המני-גנן.

על רקע זה ניתן להבין את המלצות החשובות ביותר של דו"ח שרף-ירין.

★ ★ ★

מטעמים מוכנים, אי אפשר לפרסם ולפרט את כל המלצות ועדת-השניים.